

РОЗДІЛ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

БЕЗРОБІТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

UNEMPLOYMENT AS SOCIAL AND ECONOMIC PROBLEMS POPULATION UKRAINE

УДК 331

Нілова Н.М.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної
і прикладної економіки
Навчально-науковий інститут бізнес-
технологій

«Українська академія банківської
справи»

Сумський державний університет

Божко М.І.

студентка
Навчально-науковий інститут бізнес-
технологій

«Українська академія банківської
справи»

Сумський державний університет

Зимогляд А.В.

студентка
Навчально-науковий інститут бізнес-
технологій

«Українська академія банківської
справи»

Сумський державний університет

У статті викладено результати дослідження такого соціально-економічного явища, як безробіття в Україні. Визначено трактування категорії «безробіття», як соціально-економічного явища, за Законом України. Виявлено головні його причини, а також позитивні та негативні наслідки безробіття в Україні. Запропоновано шляхи вирішення проблем безробіття як соціально-економічного явища населення України, беручи до уваги зарубіжний досвід, основні напрями його подолання та заходи щодо забезпечення повної зайнятості та відповідності пропозиції робочої сили до потреб економіки за допомогою політики державного регулювання.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, економічно активне населення, ринок праці, рівень безробіття, молодіжне безробіття.

В статье изложены результаты исследования такого социально-экономического явления как безработица в Украине. Исследованы различные подходы к понятию «безработица». Выявлены главные его причины, а также положительные и отрицательные последствия безработицы в Украине. Предложены пути реше-

ния проблем безработицы социально-экономического явления населения Украины, учитывая зарубежный опыт, основные направления его преодоления и меры по обеспечению полной занятости и соответствия предложения рабочей силы потребностям экономики с помощью политики государственного регулирования.

Ключевые слова: занятость, безработица, экономически активное население, рынок труда, уровень безработицы, молодежная безработица.

The article presents the results of social economic phenomena as unemployment in Ukraine study. Determined the interpretation of the concept of «unemployment» as a socio-economic phenomenon in the law of Ukraine. Found its main reason, and positive and negative effects of unemployment in Ukraine. Mentioned above solutions take into account international experience, main directions and measures to ensure full compliance with employment and labor supply with economy needs through policy regulation.

Key words: employment, unemployed, economically engaged population, labour market, unemployment rate, unemployment of youth.

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку нашої держави економіку можна охарактеризувати поглибленням різних протиріч, саме тому серед спектра економічних та соціальних проблем безробіття є найголовнішою. Зайнятість населення є важливою характеристикою ринку праці і також визначає соціально-економічний розвиток держави. Ринок праці займає головну роль у системі відтворення. Саме на ньому відбувається купівля-продаж робочої сили, оцінюється її корисність та значущість. Тому науковий пошук шляхів розв'язання проблем, що пов'язані з побудовою сприятливих умов для підвищення людського потенціалу України, є досить актуальним та має велике теоретичне значення.

Постановка проблеми. У час переходу України до ринкової економіки проблема безробіття стала однією із найважливіших проблем вітчизняної економіки. Не менш важливим є молодіжне безробіття, що є однією з найважливіших соціально-економічних проблем. Через це процес зростання рівня незайнятої молоді має ряд негативних економічних і соціальних наслідків для громадян країни, що обумовлені певними особливостями соціально стану і трудової поведінки (досить високим освітнім рівнем; наявністю професії чи кваліфікації; підвищеними

вимогами щодо працевлаштування), адже саме молоді є основним джерелом трудових ресурсів і носіями інтелектуального потенціалу суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми ринку праці та зайнятості населення досліджуються у фундаментальних працях зарубіжних вчених-економістів: А. Сміта, К. Маркса, Дж. Кейнса, П. Самуельсона та ін. Серед вітчизняних вчених-економістів і практиків можна виділити таких дослідників, як: А. Акмаєв, Н. Балтачєєва, Н. Брюховецька, Н. Борецька, В. Василенко, Н. Вишневська, О. Грішнова, Г. Джагарян, Є. Качан, І. Кравченко.

Мета та постановка завдання. Метою даної статті є проведення наукового дослідження безробіття та зайнятості, їх співіснування в одному суспільно-політичному просторі.

Завданнями дослідження є: розкриття сутності поняття «безробіття», дослідження сучасного стану безробіття в Україні та його особливостей, особливість «молодіжного безробіття», проблеми зайнятості та працевлаштування молоді, шляхи подолання проблеми безробіття.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Безробіття та зайнятість населення як соціально-економічні явища є одними із найважливіших про-

блем світу та зокрема України. Однією з цілей державної політики є досягнення високого рівня зайнятості. Оскільки надмірне безробіття має негативний вплив на економіку держави, то доцільно розібратися, що ж являє собою дана економічна категорія.

Для визначення поняття безробіття необхідно, перш за все чітко визначити, кого слід вважати безробітними. Критерії визнання людини безробітною встановлюється законом або урядовими документами і можуть трохи відрізнятись по країнах.

У Законі України «Про зайнятість населення» вказується, що безробітний – особа віком від 15 до 70 років, що через відсутність роботи не має заробітку чи інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи [1].

У США безробітним вважається той, хто не має оплачуваної роботи та шукає її протягом останніх чотирьох тижнів, чи очікує можливості приступити до роботи останні чотири тижні, а також відсторонений від роботи, але сподівається повернутися на попереднє робоче місце.

В Японії критерії попадання до категорії „ті, що шукають роботу» відрізняються від американських найбільшою жорстокістю, тому багато громадян, які вважались би безробітними у США, в японській статистиці просто не враховуються у складі робочої сили [2, с. 76–78].

Існують різні підходи щодо визначення поняття «безробіття».

Так Грішнова О.А. зазначає, що безробіттям називається соціально-економічна ситуація в суспільстві, за якої частина активних працездатних громадян не може знайти роботу, яку вони здатні виконувати, що обумовлено переважанням пропозиції праці над попитом на неї [3, с. 87].

Кожанова Є.А. трактує безробіття, як соціально-економічне явище, за якого частина робочої сили економічно активного населення не зайнята в суспільному виробництві [4, с. 63].

У Законі України «Про зайнятість населення» зазначено, що безробіття – це соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування [1].

Можемо дати й власне визначення даній категорії, а саме: безробіття – це соціально-економічне явище, за якого спостерігається вимушена чи добровільна незайнятість населення у сфері економіки.

Так як безробіття створює ряд проблем, а саме: втрачаються платники податків, відбувається тенденція до зниження купівельної спроможності населення, то це явище є недоцільним в жодному плані, ні у соціальному, ні в економічному. Внаслідок цього спостерігається соціальне напру-

ження, зростають додаткові витрати на підтримку безробітних. Тому лише за наявності ефективної системи прцевлаштування громадяни України зможуть оперативно знаходити необхідну роботу з гідними умовами праці, високою заробітною платнею.

Безробіття в Україні як соціально-економічне явище виникає через ряд причин, а саме:

нестабільну ситуацію у країні, що спричинена діями на Сході;

– довгий пошук роботи з високою заробітною платою;

– скорочення попиту на певні види професій;

– тіньову економіку;

– низький рівень заробітної плати та слабкість профспілок, що не можуть домогтися підвищення загального рівня зарплати;

– дисбаланс попиту та пропозиції на ринку праці. міграцію робочої сили;

– важкі умови праці;

– обмежену кількість робочих місць;

– Попри вище наведені причини виникнення безробіття існують негативні та позитивні наслідки даного явища (табл. 1).

Таблиця 1

Позитивні та негативні наслідки безробіття в Україні [5]

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Підвищення соціальної цінності робочого місця	Посилення соціальної напруги
Збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи	Зростання кількості психічних захворювань
Зростання соціальної значимості й цінності праці	Посилення соціальної диференціації
Зростання конкуренції між працівниками	Загострення криміногенної ситуації
Стимулювання підвищення інтенсивності та продуктивності праці	Падіння трудової активності
Можливість для безробітного використати перерву в зайнятості для перенавчання	Зменшення ВВП
Підвищення рівня освіти	Скорочення податкових надходжень
	Падіння життєвого рівня населення
	Зростання витрат на допомоги безробітним

Досліджуючи тему безробіття в Україні, доцільно проаналізувати зміну основних показників на ринку праці, визначати частку зайнятого та безробітного населення за віковими групами (табл 2).

Проаналізувавши таблицю 2, можна сказати, що всього по Україні в розрізі економічно активного населення станом на 1.01.2016 частка зайнятого населення становила 90,8%, безробітного – 9,2%

відповідно за віковими групами від 15 до 70 років. Найбільшу частку безробітних займали особи у віці 15–24 роки, що зумовлено активним пошуком роботи, підвищенням кваліфікації тощо; а найменшу у віці 60–70, що зумовлено зміною коефіцієнта смертності населення. Лише 3,8% зайнятих складають особи, що старші працездатного віку. Щодо економічно неактивного населення, то 83,2%

складають особи у віці від 15 до 64 років, з них 25,9% особи у віці 15–24 роки.

Щоб зрозуміти, яка ситуація склалася на ринку праці України, необхідно розглянути рівень безробіття на прикладах інших країн (рисунок 1).

Як свідчать дані рисунка 1, найнижчий рівень безробіття спостерігався у Німеччині – 4,6%, а найвищий у Греції – 24,9%. Середній рівень безробіття

Таблиця 2

Структура безробітних за віковими групами в Україні станом на 01.01.2016 [6]

	Економічно активне населення у віці 15–70 років, тис. осіб			Економічно неактивне населення у віці 15–70 років, тис. осіб	Рівень економічної активності, у%	Рівень зайнятості, у%	Рівень безробіття, у%
	Усього	у тому числі					
		зайняті	безробітні				
Усе населення	18097,9	16443,2	1654,7	10925,5	62,4	56,7	9,1
у тому числі за віковими групами							
15–24 роки	1615,7	1254,5	361,2	2836,4	36,3	28,2	22,4
25–29 років	2563,8	2277,7	286,1	609,8	80,8	71,8	11,2
30–34 роки	2609,6	2355,7	253,9	560,5	82,3	74,3	9,7
35–39 років	2438,4	2262,0	176,4	422,5	85,2	79,1	7,2
40–49 років	4529,9	4186,1	343,8	796,4	85,0	78,6	7,6
50–59 років	3699,8	3467,0	232,8	1918,1	65,9	61,7	6,3
60–70 років	640,7	640,2	0,5	3781,8	14,5	14,5	0,1
15–64 роки	17899,6	16245,4	1654,2	9093,3	66,3	60,2	9,2
працездатного віку	17396,0	15742,0	1654,0	6920,6	71,5	64,7	9,5
старше працездатного віку	701,9	701,2	0,7	4004,9	14,9	14,9	0,1

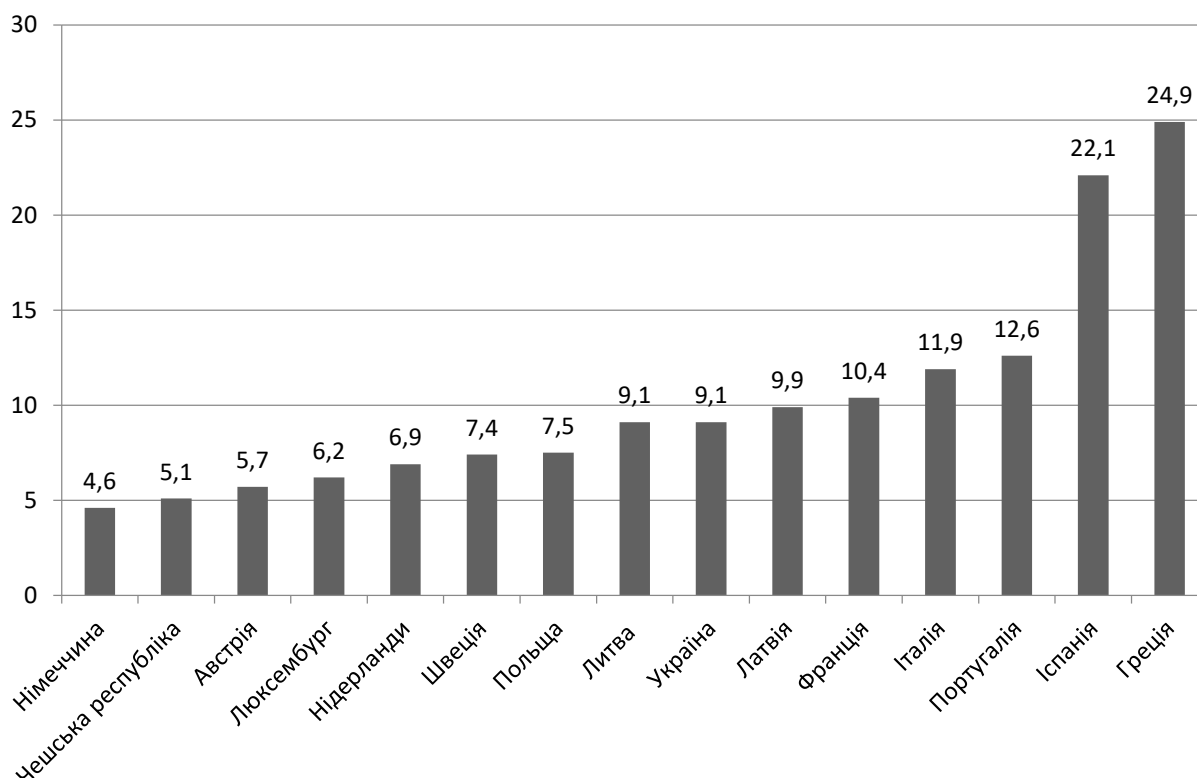

Рис. 1. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) у країнах Євросоюзу та Україні станом на 1.01.2016, %

Джерело: створено авторами на основі джерела [6]

по країнам Євросоюзу становив 9,4%, що перевищує показники України на 0,3%.

Проте, за даними статистичної служби Європейського Союзу станом на 01.09.2016 показники дещо змінилися. Так найнижчий рівень безробіття станом на 01.09.2016 серед країн ЄС спостерігався в Чехії (4%) та Німеччині (4,1%), найнижчий же – у Греції (23,2%) та Іспанії (19,3%). Також у 19 країнах єврозони рівень безробіття залишився на рівні 10%. За період від 01.08.2016 до 01.09.2016 кількість безробітних скоротилася на 150 тисяч осіб.

Більшість економістів наголошує, що зростання рівня безробіття спричинене щедрими виплатами безробітним працівникам, а також зменшенням попиту на некваліфікованих працівників внаслідок науково-технічного прогресу. Так безробітні у більшості країн Західної Європи тривалий час отримують допомогу що нерідко перевищує 2/3 попереднього заробітку.

Незважаючи на те, що молодь володіє сучасними знаннями, більш схильна до ризику пов'язаного з підприємницькою діяльністю, не обтяжена сімейними обов'язками, більш енергійна та динамічна, а також має краще здоров'я, проте, рівень безробіття серед даної вікової групи найвищий. Це пояснюється тим, що саме молодь стикається з проблемами працевлаштування. Адже щорічно на ринок праці виходить велика кількість випускників шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

Молодіжний ринок праці умовно можна розподілити на три групи [7]:

- молодь без освіти; посада на некваліфікованій роботі з низькою перспективою подальшого кар'єрного зростання і рівнем заробітної плати, оскільки роботодавці через некомпетентність та страх їхньої безвідповідальності не хочуть наймати на роботу;

- випускники вищих навчальних закладів і технікумів. Відсутність досвіду роботи, проблема пошуку роботи з гідною оплатою та з перспективою кар'єрного зростання – головні проблеми працевлаштування випускників;

- молодь, яка поєднує роботу і навчання. Основною причиною є низький рівень стипендій, що спонукає шукати додаткові джерела доходів.

До вищезазначених проблем можна додати недостатній рівень державних гарантій щодо надання першого робочого місця, невідповідність рівня та якості отриманої освіти сучасним професійним вимогам, необґрунтовано завищені запити молоді та їх невідповідність пропозиціям роботодавців, високий податковий тиск на підприємців з боку держави, відсутність держзамовлень, економічна криза, наслідком якої є постійне зменшення робочих місць.

Проте, проблема молодіжного безробіття існує не лише в Україні. Майже 14 млн людей у ЄС опинилися у категорії NEET (означає «ні освіти, ні роботи, ні навчання»). Вищезгадана аббревіатура символізує молодь, яка опинилася в умовах кризи на узбіччі повноцінного життя.

Один з найгірших показників має Португалія, у якій 34,5% молоді – безробітні [8].

Дане соціально-економічне явище має негативний вплив не тільки на молодих людей, але й на економіку багатьох країн. Так британська компанія The Guardian опублікувала дані, які дозволяють оцінити втрати європейської економіки від молодіжного безробіття. Ця цифра сягає 153 млрд євро на рік. Така ситуація призводить до економічних збитків. Це і соціальні виплати, і неотриманий прибуток. Щотижня ці втрати перевищують 3 млрд євро.

Північноєвропейські країни у 2013 році запровадили практику, що передбачає через 4 місяці після випуску з навчального закладу чи втрати роботи можливість стажування, отримання додаткової кваліфікації чи роботи. Для цього потрібно звернутися до служби зайнятості чи іншої подібної контактної організації. Дана практика набула поширення й у країнах Євросоюзу.

Аналогічну практику проводить і Швеція, яка здійснює масштабні програми перепідготовки тих, хто втратив роботу. А у періоди спадів економіки примушує іноземних робітників залишати країну, не видає нові дозволи і не продовжує старі на роботу в країні.

А от у Німеччині за кожного прийнятого молодого працівника у віці 16–26 років надаються податкові пільги, а також здійснюється пряме фінансування фірм, які здійснюють професійну підготовку молоді.

На відміну від європейських країн, соціальна політика США меншою мірою спрямована на створення загального добробуту в країні. Населення меншою мірою охоплено програмами соціального захисту, в соціальній політиці загалом і у політиці зайнятості зокрема перевага віддається особистим зусиллям кожної особи щодо забезпечення добробуту[9].

Зайнятість – головна складова державної соціально-економічної політики будь-якої країни. Державна активна політика зайнятості розробляє певні програми з приводу цього питання. Ці програми охоплюють такі категорії населення, що можна класифікувати за такими групами, як: молодь, жінки, інваліди. Також до програм відносимо специфічні випадки загрози безробіття, зумовлені економічною чи іншою ситуацією (політичним, демографічним, стихійним лихом та інше).

У розвинених країнах більша кількість програм зайнятості стосується певних категорій населення, що потребують підтримки та допомоги.

Основними напрямками державних й територіальних програм зайнятості є:

- сприяння розвитку економіки, а також забезпечення умов для працевлаштування вивільнюваних працівників;

- розроблення умов для створення додаткових робочих місць з метою попередження розвитку безробіття і його скорочення;

- поліпшення професійної орієнтації, підвищення кваліфікації працівників та ефективності використання трудових ресурсів;

– захист безробітних та їхніх сімей від певних негативних наслідків безробіття, а також забезпечення зайнятості громадян, що потребують соціального захисту і не спроможні конкурувати на ринку праці;

– формування кадрової, матеріальної, інформаційної, статистичної, фінансової та науково-методичної бази державної служби зайнятості;

– заходи сприяння зайнятості населення, що проживає у сільській місцевості.

Що стосується спеціальних галузевих програм зайнятості населення, то вони створені для того, щоб на рівні окремих галузей і підприємств вирішувати проблеми прихованого безробіття, сприяти продуктивній зайнятості працівників практичної реалізації диференційованого підходу щодо окремих підприємств з урахуванням державної політики структурної перебудови, санації державних підприємств та заходів державної політики, що стосується ринку праці[10].

Висновки з проведеного дослідження. Беручи до уваги зарубіжний досвід регулювання зайнятості населення, а також національні особливості можна запропонувати наступні шляхи вирішення проблеми зайнятості населення:

1. Державна політика зайнятості повинна бути спрямована на зростання обсягів платоспроможного попиту, підвищення досяжності кредитних ресурсів, збільшення витрат на оплату праці та розвиток персоналу підприємств, запровадження прогресивних форм організації виробництва та праці, розвиток системи професійного навчання без відриву від виробництва, збільшення видатків на проведення активних заходів на ринку праці за рахунок посилення цільової кредитно-інвестиційної діяльності в регіонах, поліпшення кадрового і технічного забезпечення державних регіональних служб зайнятості, посилення правових норм й контролю щодо ліцензування та функціонування недержавних служб зайнятості.

2. На сьогодні у сфері зайнятості вимагається кардинальне переосмислення ряду проблем зайнятості населення та виконання механізмів щодо активізації зайнятості населення економіки у всіх її сферах.

3. До дієвих способів реформування системи управління трудовими ресурсами та підвищення зайнятості населення відносимо наступне:

– формування оптимальних нормативів пільгового оподаткування підприємств, що створюють додаткові робочі місця для певних громадських робіт та фонди страхування на випадок безробіття;

– формування оптимальних нормативів пільгового оподаткування та застосування пільгових кредитів для підприємств, що влаштовують на роботу жінок, молодь, інвалідів та інших осіб, що підпадають під п'яти відсоткову квоту;

– оптимізація заробітної плати працівника, але з урахуванням ціни мінімального споживчого кошика;

– оптимізація нормативу допомоги через безробіття на рівні фізіологічного мінімуму споживання на

безробітного та членів його сім'ї, що перебувають на його утриманні;

– залучення інвестицій у регіони, особливо у ті, де спостерігається великий рівень безробіття;

– посилення правових норм й контролю щодо ліцензування та функціонування недержавних служб зайнятості.

4. Подальше розширювання оплачуваних громадських робіт, тому що саме це дає можливість більш раціонально використовувати робочу силу, створювати тимчасову зайнятість безробітного населення на різних рівнях, наприклад, на регіональному, так і під час реалізації проектів на загальнодержавному рівні. Зарубіжний досвід свідчить про те, що за допомогою громадських робіт деякі розвинені країни переборили 30–40% рівень безробіття. Але на відміну від України значна частка цих робіт мала загальнодержавний характер (побудова магістралей, трубопроводного транспорту, мостів тощо), що давало змогу залучити до них не тільки некваліфіковану робочу силу, а й висококваліфікованих робітників та спеціалістів, що на той час були безробітними.

5. Оскільки державним органом, що забезпечує дотримання наданих державою громадянам гарантій зайнятості та соціального захисту від безробіття, є державна служба зайнятості, то треба чіткіше визначити функції та повноваження служби зайнятості, напрямів і форм її взаємодії з іншими структурами виконавчої влади, а також порядок реєстрації безробітних, критерії визначення роботи, пріоритети професійної підготовки, умови залучення безробітних громадян до тимчасових робіт, включаючи суспільні.

6. Чіткіше визначення для деяких правових норм, що передбачають відповідальність працедавців з приводу дотримання порядку працевлаштування і вивільнення робочої сили.

7. Для того, щоб централізовано вирішувати певні гострі питання, що безпосередньо пов'язані із найнятістю населення, потрібно створити об'єднання працедавців.

8. Перспективним напрямом є організація малих підприємств шляхом залучення на них випускників профтехучилищ, технікумів з подальшим переведенням цих підприємств на оренду, викуп. Незважаючи на відносно меншу вартість робочих місць у соціально-побутовій сфері, доцільно створювати нові підприємства у виробничій сфері, зокрема, у виробництві будівельних матеріалів, для перероблення м'яса, овочів, фруктів, заготівлі продукції, а також у виробничій інфраструктурі.

9. Активна державна підтримка з приводу підготовки спеціалістів за професіями, щодо яких утворився дефіцит на ринку праці (попит на професії), а також гарантування надання робочих місць спеціалістам, що підготовлені за державним замовленням.

10. Пріоритети зайнятості повинні бути визначальними при розробці й здійсненні державної інвестиційно-структурної і промислової політики.

11. Слід поліпшити інформаційне обслуговування молодіжного сектора ринку праці шляхом періодичної підготовки і доведення до учнів і студентів інформації про потребу підприємств у робочій силі, про необхідність продовжувати навчання та одержання професії, конкурентоспроможної на ринку праці, проводити спеціалізовані (галузеві) та регіональні (міжгалузеві) ярмарки вакансій; забезпечувати розвиток профорієнтаційних послуг для молоді (інформаційних, діагностичних, консультативних тощо).

До основних напрямів боротьби з безробіттям слід віднести також постійне вдосконалення соціально-трудових відносин та колективних переговорів. Для України це неодмінно має велике значення, адже соціально-трудові відносини поки не мають достатнього розвитку, а потенціал удосконалення колективних переговорів є досить значним.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
2. Забута Н. Регулювання зайнятості населення: теорія і зарубіжний досвід / Н. Забута // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2009. – № 5. – 212 с
3. Економіка праці та соціально-трудові відносини: конспект лекцій для студентів спеціальності

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro zainiatist naselennia» [Elektronnyi resurs].- Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
2. Zabuta N. Rehuliuvannia zainiatosti naselennia: teoriia i zarubizhnyi dosvid / N. Zabuta // Ekonomika. Problemy ekonomichnoho stanovlennia. – 2009. – # 5. – 212 c
3. Ekonomika pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny : konspekt lektzii dlia studentiv spetsialnosti 7.050109 usikh form navchannia / Ye. P. Kozhanova, O. O. Tytar, V. I. Bilokonenko ta in. ; za red. Ye. P. Kozhanovoi. – Kh. : Vyd. KhNEU, 2004. – 284 s
4. Hrishnova O. A. Ekonomika pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny : pidruchnyk / Hrishnova O. A. – K. : Znannia, 2006. – 559 s.
5. Ilianytska O.V. Problemy bezrobittia i trudova mihratsiia ukraintsiv // Aktualni problemy ekonomiky. – 2005. – # 8(50). – S. 167-172

7.050109 усіх форм навчання / Є.П. Кожанова, О.О. Титар, В.І. Білоконенко та ін.; за ред. Є.П. Кожанової. – Х.: Вид. ХНЕУ. – 2004. – 284 с

4. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / Грішнова О.А. – К.: Знання. – 2006. – 559 с.

5. Іляницька О.В. Проблеми безробіття і трудова міграція українців // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 8(50). – С. 167–172

6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Молодіжне безробіття в Україні: сутність, причини та шляхи розв'язання.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://asconf.com/rus/archive_view/634.

8. Молодіжне безробіття: втрачене покоління? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/10/2/397038/>.

9. Штанська О. Зарубіжний досвід взаємодії державної молодіжної політики та політики зайнятості / О. Штанська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2008-1/doc/5/08.pdf>

10. Таршина О.С. Теоретичні аспекти зайнятості трудових ресурсів та формування ринку робочої сили // Економіка та держава. – 2006. – № 4. – С. 92–94.

6. Ofitsiyni sait Derzhavnoho komitetu statystiky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Molodizhne bezrobittia v Ukraini: sutnist, prychyny ta shliakhy rozviazannia.[Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://asconf.com/rus/archive_view/634 .

8. Molodizhne bezrobittia: vtrachene pokolinnia? [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/10/2/397038/>.

9. Shtanska O. Zarubizhnyi dosvid vzaiemodii derzhavnoi molodizhnoi polityky ta polityky zainiatosti / O. Shtanska [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2008-1/doc/5/08.pdf>

10. Tarshyna O.S. Teoretychni aspekty zainiatosti trudovykh resursiv ta formuvannia rynku robochoi syly // Ekonomika ta derzhava. – 2006. – #4. – S. 92-94.